

Med gorami.

Slike iz Loškega pogorja.

I.

Holekova Nežika.

1.

Na gori cvetice
Najzaljše cvetó.
Vilhar.

Takole je bilo. Pomlad se je bila pričela in časih je jug bučal krog naših vrhov, da se je sneg topil po njih. In v dolini je šumela Ločilnica dan za dan glasnejše. Tisto leto sem bil postavil svojo kočo tam gorí in sem koše pletel pozimi. Dobro se mi je godilo. Tedaj še nisem pasel vaške živine. Bil sem še v dobrih letih in delaven, pravim vam, delaven tako, da me je iskallo vse in me rado imelo ob košnji, setvi in na vsakem delu.

Tisto leto je bilo rodovitno; drevje in zemlja, vse je imelo sadu, da je gnilo in se delala škoda od same obilnosti božje. Imel sem Holekovo zgornjo njivo v najemu in bil sem jo obsejal z dvema mernikoma pšenice in predelal sem je petnajst, kar na zgornji njivi ni bilo ne prej, ne slej več.

In še nekaj se je zgodilo tisto leto jeseni. Tam doli v dolini so bili izteknili rudo in začeli v zemljo riti in hiše zidati in visoke dimnike staviti, iz katerih se je po dne in po noči valil dim. Dejali so, da tam rudo kuhajo. Nam pa so sekali gozde na okrog, da je človeku srce pokalo, ko so pele sekire in hribje pokazovali tu in tam gole rebri, tako da je sčasoma bilo vse rjavo, kjer je bilo poprej vse zeleno. Hudo nam je to dejalo, povem vam.

Pomlad je tedaj bila in v soboto popoldne je bilo. Sonce je gorko sijalo in gorkota nam je šla čez žile, ker od svetega Martina je ležal sneg po rušah in lomil veje po vrtovih, da je vedno pokalo. Otresali smo, kar smo mogli, ali vendar je dosti polomilo. Tudi mraza je bilo dosti in vedno so visele sveče od streh in segale skoro do tal. Prav veseli smo bili pomladni.

Bilo je torej v soboto popoldne in v dolu je pričelo zvoniti delapust. Sedel sem pred vrati svoje koče in pletel koš iz viter.

Ko sem povzdignil glavo od dela in pogledal proti Holekovi hiši, vidim, da je šla Holekova Nežika po stezi proti meni. Bil sem je vesel. Bil je sploh Holekove Nežike vesel vsak, ki jo je le videl. Kar sedaj živi teh otročajev, teh dekličev, to še ni davno nič proti temu, kar je bila ona, vam pravim. Jaz sem je bil vesel še posebej, ker sem vedel, da ne pride nikdar prazna. In tisto soboto popoldne sem bil lačen.

Prišla je in prinesla mi kos soržičnega kruha, in snedel sem vsega s slastjo. Ona je sedla tik mene in dejal sem ji vesel: «Nežika», sem dejal, «če bi tebe ne imel, bi moral biti dostikrat lačen. Ko bi tako star ne bil, še snubil bi te.»

Tako sem dejal. Jaz rad vidim dekleta okoli sebe in sem vesel, kadar se smejejo sladko. Zato sem tako dejal, in Nežika se je res nasmejala. In mislil sem sam pri sebi: vesel te bo, ki te dobi; če bi tudi Holekovih petic ne bilo, ki pa so. Vi ne veste, kakšna je bila ona, a jaz vam dopovedati ne morem. Kadar se je v nedeljo napravila . . . no, pa saj ni, da bi govoril.

Tako sva sedela, jaz pleté, ona pa je govorila in se smejala. Kar pride po poti iz gozda nad mojo kočo gosposki človek, česar prej ni bilo. Povem vam, da sem se ga ustrašil, zakaj takovi ljudje vedó marsikaj in imajo marsikatero moč. Počasi je hodil proti nama in pod pazduho je tiščal nekakove popirje.

«Gotovo kak suknjar od tam doli iz fabrike», sem dejal in bal se ga, ker, kakor pravim, takovi ljudje marsikaj vedo.

«Ta fabrika, ta fabrika», sem dejal proti Nežiki, «ta fabrika, Nežika, boš videla, ta fabrika bo nad nami ležala.»

Pred nama je postal.

«Koše pletem», sem mu rekel in pogledal sem ga, «koše!»

«Le plete jih!» odgovori on in se lahno nasmeje. Potem pa je, da vam rečem, naravnost bil pri dekletu, ki ni vedelo kam s svojo krvjo. Tako jo je bilo sram.

Bil je to zal človek; velik in močan je moral biti, kakor sem jaz to bil premislil, in jaz poznam močna telesa. Ali takov človek vam je hudir. Kakor pravim, naravnost je bil pri dekletu in si dal opraviti krog njenega obraza in hvalil njeno lepoto. Tako se je vedel, da ni bilo ničemur podobno. Zgrabila me je jeza in dejal sem: «Kaj se todi tako vedete?» sem dejal, «takih imamo sami dosti, ki to znajo, tu-le v vasi dosti», sem dejal. «Grdo vesti se pa res ni treba!»

Tako sem mu povedal. Obrnil se je proti meni, pokazal vrsto belih zob in si pogladil tisto malo brkic, ki jih je imel.

«Dekle gotovo ni hudo», je izpregovoril, «kaj ne, da ne?» je pristavil mehko. Nežika pa je pogledala proti njemu in videlo se ji je v očesu, da res ni jezna. Bog nas vari, tedaj sem se prestrašil, da sem se kar pretresel, če bi iz tega morda utegnilo kaj priti. In misli so mi poše in dalje sem koš pletel.

On pa je legel pred naju tja v travo, razgrnil svoje popirje in črčkal po njih, da mi je pričelo pred očmi plesati. Zakaj takovi ljudje marsikaj pišejo, o čemer se nam niti ne sanja.

Cez nekaj časa je vstal in pokazal dekletu, kar je bilo na popirju, da je vzkliknila in postala še bolj rdeča. Vstal sem, vrgel vitre od sebe in pogledal po strani. In povem vam, da tu na popirju je bila Holekova Nežika, kakor je tedaj živila in dihalo. Vsa, vam pravim, do zadnjega čisto podobna.

«Bog nas vari», sem dejal, «to je pa že več kot več.» Roke sem si obrisal, da bi bil vzel v roke tisto reč in jo od blizu pogledal. Nežika pa je skočila in urno letela po stezi proti svoji hiši. Ta pa je zrl za njo.

«Počasi, počasi, prosim», je dejal, «saj veš, da gledam za tabo!»

In govoril je nekaj o rožah. Dekle pa je bežalo in se skrilo v vežo.

Ta pa je potem pobral tiste popirje in tudi počasi odšel po stezi. Pri Holekovi hiši pa jo je zavil na desno po poti v dolino.

Ko je bil odšel mimo hiše, tedaj vam rečem, sem sklenil začuden roke; zakaj lahno se je odprlo okno in prav počasi je pogledala Nežika vun in gledala za njim, ki je prevzetno stopal skoz vas in si prižgal cigaro in izpuščal goste dime iz ust.

Bog nas vari nesreče! Težko sem spal tisto noč. In zvenelo mi je na levo uho in se mi napovedovala nesreča. In prišla je v resnici. Zakaj že drugo jutro je klical birič s cerkvenega zida, da je gosposka ukazala na slaminatih.

strehah samo zidane dimnike imeti. Še to! Dosedaj je letel dim, kjer je hotel, izpod strehe, in ravno tako se je skuhalo. Ali biti je moral. Postavil sem tisti steber. Nekaj dni sem zamudil in tistemu Gašparju Krivarju, ki je zidal tako postrani, dal lep denar, da ga mi je zmetal vkljup. Tako-le je prišla nesreča čez me, tisto pomlad.

2.

Pod okencem tam mnogo noč,
Pozdrav, poljub nas vnemal vroč.
Koder,

Orali smo, sejali smo, dosti smo imeli opravila. Rž in detelja sta bili do koreninice pozebli in jesensko delo je šlo pod nič. Imel sem dela čez glavo. Po dne na njivah, a zvečer sem rezal vitre po grmovjih. Saj veste, tam doli pod Holekovo hišo je tisti dobri studenec. Popleti je mrzel, pozimi pa mlačen. Tam doli raste leska; če jo odrežeš takoj, da kar vidiš, ko rije iz tal. Tam kje sem hodil. Takrat je rastlo ondi nekaj hrastja, debelega in starega. Izmed njegovih korenin pa je tekel vir in po belem pesku je letel navzdol. Tam sem bil jaz v leskah in sem rezal vitre.

Kar je prišla Holekova Nežika in prinesla škaf, rumeno kovan in ga podstavila pod žleb. Hotel sem jo ogovoriti; videla me ni za hraštovjem in gostim vejevjem. Légal je že tudi mrak in za gorami se je takisto rumeno sve-

tilo in na nebu se je videla tu pa tam zvezda. Mračno je bilo tedaj in ravno sem hotel zaklicati: «Nežika!» kar pride k studencu tisti iz fabrike. Prav hitro je stopil k dekletu in pričel ji nagajati.

«Nežika», je rekel s tistim mehkim glasom in Bog ga vedi, kje da je izvedel nje ime, «Nežika, sinoči se mi je o tebi sanjalo.»

Dekle se je zasmajalo.

«Prav res», je dejal, «prav res, in sanjalo se mi je, da sem te objel in pritisnil svoja usta tu-le sem.»

Povem vam, prav nič ga ni bilo sram. S prstom se je dotecknil njenih rdečih ustnic, vam povem.

«Tu-le sem, pa prav tu-le sem!»

Dekle pa se je le smejal in dobro ji je dejalo. Pa saj tudi ni čuda. Ko je tako pred njo stal in si bil klobuk položil tja v travo, je bil s svojimi dolgimi lasmi navlašč zal človek. Ali ni bil še izpustil vse vode z jeza.

Prav blizu k nji je pristopil in ji malo pogladil lica.

«In zdaj, zdaj», je govoril, «vedno mislim, če bode ta moja sanja resnica, Nežika?»

Povzdignil ji je obrazek, menda zato, da mu je videla v tiste priliznjene oči, s katerimi je gledal v njo.

«Nežika?» je vprašal rahlo.

«Ne vem», je šepnila tako, da sem komaj slišal. Ali že v tistem trenutku jo je vzel k sebi in jo pritiskal na prsi. Moj Bog, takole je bilo! Mlada kri, mlado srce, življenje od danes do jutri. Take stvari le mislio, da je zmeraj pomlad, zmeraj cvetje in menijo, da so ustvarjene le za ta «mali kruhek». Ali vse pride drugače! Hiša se podere in sapa raztrga streho. Časih zraste pelin tudi v zelniku, kjer ga nihče ne pričakuje. Bog se nas usmili, usmili!

Zdelo se mi je, kakor da bi bilo pri meni nekaj prav globoko zastokalo. Ogledal sem se, in tu je ležal nekdo na tleh. Jaz sem ga pa vendar takoj spoznal. Saj je vedelo vsako otroče, da se bogati Gabričev Tone šteje tako malo od Holekove Nežike.

Ta je bil tu na tleh in ječal je iz prsi. S pestmi pa je tolkel ob tla in z usti se je bil zagrizel v zeleno travo in pulil si lasé in poluglasno klel.

Onadva pa sta bila odšla.

«Tonče», sem dejal, «nikar preveč ne vdeluj», sem dejal; «saj ni človek za večno, saj umrje vse», sem dejal in sem ga tolažil.

Prav težko sem ga spravil k sebi v kočo in ondi sem mu postlal pri peči.

Bil je tak, da bi se bil moral Bogu smiliti. Nekaj časa je ležal, potem pa je hodil po hiši, zopet legel in klel in molil. Moralo je biti blizu polnoči, ko je vstal in rekel: «Domu moram iti!»

«Ostani tu», mu pravim, «saj imaš dobro posteljo.»

Ali nič ni pomagalo. Odprl sem mu in šel ž njim; zakaj bal sem se, bil je ves zmeden.

Zunaj je sijala luna in svetlo je bilo, prav kakor podnevi. Povsod je bilo vse tiho in šla sva po stezi proti Holekovim.

Tam za hišo raste drevje in temna senca je bila pod njim. Pa vendor, ko sva prišla bliže, sva videla človeka, ki je slonel pri odprttem oknu in govoril z nekom prav tiho in vestno.

Ti preklicano dekle ti, sem si mislil, to je pa že malo preveč. Tone pa je obstal in bledi njegov obraz je še huje pobledel in zaškripali so mu zobje in zarjul je kakor razdražen vol, da me je bila groza v tiki noči.

Urno se je zaprlo okno. Oni pa je stopal po tratinji pod drevjem in ko je prišel na svit, je dvignil glavo ponosno in malo po strani pogledal proti nama in potem odšel počasi.

Šla sva za njim skoz vas.

«Ti, malo počakaj, malo», je dejal Tone, ko smo bili pustili hiše za sabo, «malo počakaj, če ne boš zameril!»

Oni pa je tiho obstal sredi pota in dejal roke navzkriž čez prsi. Strah me je bilo in tja v grmovje sem stopil pri poti. Ta dva pa sta si stala nasproti, dokler se ni spustil Tone k njemu. Rjové se mu je hotel okleniti krog

vrata. Ali kakor otroka ga je povil oni, ga položil na trato k poti in dejal zaničljivo: «Tu se naspi, da morda prideš malo k moči čez noč, tu v rosi!»

Odšel je urnih korakov v dolino.

Ta pa je počasi vstal. Tiha noč je bila. Nekje tam v gozdih je skovikal sovir in luna je sijala.

Počasi je vstal fant. Pri poti je stala smreka, k nji se je naslonil in si zakril obraz. Ko sem pristopil k njemu, so se mu vile prsi. Stokal je in potem pričel jokati, da so mu solze tekle izmed prstov. Prav smilil se mi je revež.

«Tone», sem dejal, «svet je poln joka, danes joče berač, jutri bogataš. Vse mine, gostija, pa tudi lakot. Letos je slana, k letu bo pa težko klasje.»

Tako sem mu govoril in ga spravil k sebi v kočo, kjer sem ga imel čez noč.

Takole si delate vi mladi ljudje sitnosti med sabo. Oj mladost, mladost!

3.

Tebe kličejo solzice,
Ki pred mano zdaj bežiš,
Obled'vati moje lice
Brez usmiljenja pustiš.
Kastelic.

Živeli smo takisto, da je šel čas dalje. Gospod Erazem (Bog ga ve, kje je vzel to ime) je hodil iz svoje fabrike v vas, kjer je vedel kmalu vsak, kaj ga vabi in miče tu gori.

V cerkev je hodil in se vselej vstopal nasproti Holekovi klopi, kjer je sedela Nežika in molila. In ni ga zmeknil očesa od nje, da se je delalo pohujšanje in da je dekle koprnelo in si le malokdaj upalo povzdigniti trepalnico in plašno pogledalo proti njemu.

Doma pa je bila jeza. Ali kaj so hoteli? Imeli so samo in bogati so bili. Kaj se če, in mladost je norost.

Bilo je na binkoštni ponedeljek. Pri Rekarju tam na vasi so imeli godce in mi gorjanci smo plesali in tolkli s petami ob tla. Pri peči sem sedel in bil poklican sedaj k tej, sedaj k oni mizi, da sem ga izpraznil kaj malega.

Dve mizi jih je bilo in pri eni je bil tudi stari Holek in hčer je imel pri sebi. Bilo je še drugih očetov in bili so veseli in dobre volje. Godci pa so piskali. Kar se odpro vrata in v hišo se vsuje vse črno rudarjev in se posedejo krog tretje mize. Za njimi pa je prišel gospod Erazem, vam rečem, kmečko oblečen s čez kolena potegnjjenimi štibalami in z rdečo ruto okoli vrata. Kar senca se je naredila, ko je stopil k mizi; tako je bil velik. Z glavo se je dotikal skoraj stropa, tako je bil visok. In sedel je tja med rudarje in poklical vina, da se je cedilo po mizi. Potem pa je vstal, vam pravim, zal človek je bil in vrgel je šmarni tolarček v gosli, da so se godcem zasvetili obrazi in da so pričeli pihati in piskati, kar je

sapa držala. Oni pa je stal sredi hiše in gledal po dekleih in šel z očesom od ene do druge, dokler ni stopil k Nežiki. Urno je vstala. Objel jo je okoli pasa in sukala sta se, da je bilo veselje. Segala mu je komaj do brade in ko jo je takisto gosposko k sebi držal, se je videlo, kako je položila glavico na njegove prsi. Govoril ji je ves čas med plesom in ona se je smejala. Bila je rdeča kot piruh, lasjé so se ji vili krog čela, nekoliko zmedeni, in krog vrata je imela rumeno ruto iz sirove svile. Prav kakor roža je bila.

In ko sta nehala, jo je peljal k svoji mizi in dal ji je piti in sedla je tja k njemu. Holek pa je vstal, od jeze je bil bled, stopil med rudarje in tresel se je in dejal: «Nežika, tu ne boš sedela!»

Ali kaj mislite, da ga je slušala? Gospod Erazem pa je rekel: «Zakaj pa ne?»

«Nežika, pravim, pojdi k moji mizi!»

«Bom že. Počakajte!»

In šel je proč in sedel na svoje mesto in podprl si s pestmi obraz in besede ni več govoril. Drugo jutro pa je šlo kakor ogenj čez vas in jezike so brusili, da je bila groza.

Več kot pol ure je sedela zraven njega in potlej sta še plesala in zopet je padel šmarni tolarček v gosli. Šele potem je šla k očetu in ni ji dejal žalega. Plačal je in odšel z dekletom.

Jaz pa sem sedel med fante, a ti so jezno sedeli pri svoji mizi. Kaj so hoteli? Bil je drobiž, mladoleten, slaboten, takšno, ko ravno začne malo frčati, šibko in boječe. Stiskali so pod mizo pesti in pri sebi kleli te rudarje in pili vino počasi, — ker imeli so tudi denarjev, pa bolj malo. Če ne bi bil plačeval Gabričev Tone, ne bi teklo vino; a le-ta nas je napajal nekaj časa in bil na čudne načine vesel. Prekmalu je plačal in odšel. Za njim so se vzdignili tudi rudarji in peli so, ko so šli čez vas. Tu pa so se fantički grozili z rokami in žugali z jeziki.

Drugo jutro sem moral prav zgodaj v dolino. Nekaj soržice sem bil dal v mlin; za Binkošti, sem dejal. Pa mi je bil prepozno semlel. Berač mora biti povsod zadnji. Po to moko sem šel torej tisto jutro v dolino. Tam doli pod bryjo v Ločilnici je ležalo nekaj črnega. Jejmena! Bil je človek! Mrtev človek! H kraju ga je bila zanesla voda, in tam je ležal v sipi, napol na suhem. Z mlinarjem sva ga potegnila na prod. Bil je Gabričev Tone. Bog se nas usmili, Bog! In jaz vam povem, da je skočil sam v vodo, čeravno so za njim v grob škropili in kadili. Pa je le res, pa je le res!

Hitel sem navzgor v vas. Ravno pred Rekarjem je bil oče Gabrič (zdaj je že tudi pokopan); na vse jutro se je bil vina napil. Bil pa je tistih ljudi, da je vina nalit bil siten. Ni

pustil drugih pri miru in le bodel in dregal jih. Tisto jutro so ga bili pri Rekarjevih posadili iz hiše in zaprli vrata.

Sredi vasi se je opotekal in kričal: «Tudi Rekar mi zapira, kaj? Kaj pravite?» je dejal, «jaz o Rekarju nič hudega ne vem, samo da je malovredno, nič prida človeče.»

Rad bi še bil upil, pa stopil sem k njemu in mu povedal: «Vaš Tonče leži na produ pri Ločilnici. Mrtev je.»

«Mrtev?» in oko se mu je nekako čudno zavilo in pogladil se je z roko čez čelo in zapestile so ga vinske moči in hitel je iz vasi in klical Boga in vse svetnike na pomoč. . . .

Zatem je preteklo nekaj mesecev in pozabilo se je marsikaj. Gospod Erazem je bil že poleti odšel v mesto in tudi njega smo pozabili. Jeseni je bilo in delali smo na polju in pletel sem pridno koše, ker časa sem imel. Enkrat popoldne je prišla Nežika Holekova. Sedel sem za mizo in na drugi kraj meni nasproti je sedla ona. Dekle se mi je zdelo bledo in molčalo je tudi.

«Nežika, ali si bolna?» sem dejal, «moraš bolna biti!»

Ali nič ni odgovorila.

«Če imaš časa, bi mi nekaj pisal?»

«Oj, časa pa!»

Bil sem takrat za pisma v vsi vasi sam in za marsikaterega sem pisal pisma sinovom, ki jih je bil vzel cesar v vojake.

Urno sem pripravil vse.

«No, kaj pa naj piševa», sem dejal.

«Kaj naj piševa?» je mislila in nekoliko ji je šla kri v glavo.

«Piši mu», je pričela in vzela belo rutico in si obrisala lice. In vedel sem koj, komu naj piševa. Lejte, tako je bilo prišlo, tako!

«Piši mu», je dejala tiho, «kako da ga grozno rada imam, in kako da zmeraj nanj mislim ponoči in podnevi, in kako je žalostno, ko ga ni, in pusto, in kako da doma grdo ravnajo z menoj, da mi ni prebiti in da naj pride, če ne, če ne — —».

In nagnila se je na mizo in jokala, da bi se bil moral kamen omečiti.

«Le tiho bodi, Nežika», sem rekel, «le jokaj ne, vse bom tako zapisal.»

In res sem tudi zapisal in lepo zapisal in potem sva zapečatila in odposlala v mesto na gospoda Erazma, Erazma . . . Priimek mi je pa že ušel iz glave. Ali odgovora ni bilo. Prišla je zima, padel je sneg, ali odgovora še ni bilo. Gospod Erazem je ostal v mestu in ni odpisal. Dekle pa je ginilo, da je bilo videti, in vsi smo dejali: Tja-le okoli novega leta, ko pride huda zima, jo bo vzel.

4.

Kdo te mene ljubit' sili?
Prešeren.

In zbolela je res in legla, tako da smo se vsi zanjo bali in nas je skrbelo. Ali pomlad jo je ozdravila, in ko so se drevesa razcveta in so po vrtovih pognali podleski, je tudi Nežika vstala. Bila je kot senca, tako tenka je bila in bleda. Bilo je sila lepo vreme in žita so dobro kazala.

Dostikrat sem dobil Nežiko pri studencu pod hišo. Sedela je na tratini in gledala tja čez hribe venomer, kakor da bi več pri nas biti ne hotela. Mnogokrat sem ji dejal: «Žival», sem dejal, »žival uboga, ne bodi taká, ne bodi! Na svetu vse mine. Nastron», sem dejal, »raste in cvete nekaj časa na strehi, potem ga pa sneg zdrgne iz mahu in ni ga več.» Pa zastonj sem jo tolažil.

Neki dan je prišel po stezi iz doline gospod Erazem. Počasi je šel in peljal je s seboj žensko, mlado in zalo. Bila je gosposka stvarca. Vsa v nekakih špicah in tenčicah, čez pas pa bi jo bil obsegel s svojim palcem in žugavcem in tisti drobni obrazek bi ji bil jaz prav lahko pokril s svojo dlanjo, in bilo mi je vsak trenutek, da mora to živalco sapa odnesti v dolino. Obraza pa ni bilo drugačega, kot dvoje velikih oči, ali gledalo je tako lepo in rahlo in smejalo se je tudi. Smejalo pa ves čas. Šla

sta počasi, tu pa tam obstala in gledala v dol in tja proti fabriki, kjer se je kadilo visoko proti nebu. Nežika pa je vstala in hotela bežati. Prijel sem jo za roko; morala je ostati, sem si mislil, da se skaže, kar je.

Prišla sta k nama.

«Tu je tisti studenec, srček», je dejal gospod Erazem, «o katerem sem ti pravil.»

Zagledal je naju in nekoliko osupnil.

«Ti si, Nežika?» je dejal nekako boječe, pogledal jo po strani, kjer je ona stvarca stala in začudeno zrla na nas.

«Ti si, Nežika», je dejal, «ali se še nisi omožila?»

«Ne še», je zdihnila, in čutil sem, kako da se ji je tresla roka v moji. Meni pa se je ogrelo srce in stopil sem pred njega.

«Tako se ne govori», sem dejal, «tako se ne govori! Če se obetajo poprej dekletu zlati gradovi; če se hodi pod njeno okno in če se ji pravi vse, kar je sladkega, da se zmede žival', ki sveta ne pozna, in da je zmešana vsa, tako se ne govori! Če se dekletu vzame mir in dobro ime, da ima žalostno domačijo, da zboli za smrt in da je le čudež, da še živi in lazi tod kot senca, še podoba prejšnje ne, tako se ne govori!»

In prav pred njega sem stopil, in uprl je oči v tla.

«Kaj je treba druge voditi todi?» in pogledal sem proti oni, ki je stala na strani, «če se je ti vse obljudilo in obljudilo?»

«O, naj le gre!» je ihtela Nežika in se zgrudila v kolena, «naj le gre, jaz pa tudi ne maram zanj, za vse svetnike ne!»

In solze je točila in jokala na glas.

Gospod Erazem pa je bil osupel; ali tista stvarca, tista drobna «živalca», je stopila k Nežiki in se sklonila k nji in vzela belo rutico (s špicami obrobljeno) in ji brisala oči in ji govorila tako k srcu, da bi se bil tudi jaz kmalu zjokal.

«Ali sem ga prosila, naj hodi za mano, ali sem ga prosila, da naj me ima rad? Moj Bog! Naj le gre, zdaj ga nočem; naj me pusti pri miru, kakor ga bodem jaz pustila.»

Še več takega je tarnala uboga Nežika. Vzdignil sem jo in peljal v očetovo hišo in šla je z nama tudi spremlijevavka gospoda Erazma, in začudila se je vsa vas nad tem drobnim metuljem, kakor ga ni bilo ne prej ne slej v vasi. Gospod Erazem pa je ostal sam pri stundencu in tiho je menda potem odšel v dolino. Ali izgubil je nevesto; še tisto popoldne se je odpeljala, in ni je več imel.

5.

Njí konec je dal bolečin.
Stritar.

Kaj vam čem še povedati? Nekdaj popoldne je sijalo sonce v mojo kočo, tja na od črvov razjedeno mizo in muhe so se podile v njegovih žarkih in so rade živele. Nekaj mi je dobro délo pri srcu in tudi sem bil vesel. Kar se odpró duri in vstopil je gospod Erazem in žalosten je bil videti. Dejal mi je, da naj grem po Nežiko. Dal mi je bil takrat nekaj petic. Dolgo sem jih hranił. Ali ono leto, ko sem kupil to kozo, ki jo imam zdaj, sem jih pa le moral izmenjati.

Šel sem res po dekleta in sem ji dejal, da jo nekdo čaka gori pri meni. In šla je. Pri meni sem ji pa dejal: «Le pojdi noter, takoj pridem.» In šla je noter. Ostal sem precej časa zunaj; dejal sem: ta dva si imata gotovo mnogo pripovedovati. Ko mi je pa le predolgo bilo, sem šel k njima. In oba sta stala tam pri oknu, in objela se ga je bila krog vrata in glavo mu je bila položila na prsi in od veselja je jokala. In videla me nista in zopet sem zaprl duri in zunaj ostal.

Kar je bilo potem, vse veste. Vzel jo je v mesto, dal jo učiti vsega hudirja, gosposko jo oblekel, jo navadil gosposki hoditi in potem jo je vzel za ženo in rad jo menda ima.

Jaz pa vam povem, bolje bi bila naredila, če bi ostala med nami. Lejte, vse te lepe reči

Holekove so se prodale in prišle v tuje roke. In Nežika, ali ni takšna, da bi jo čez pas obsegel s palcem in žugavcem in da bi ji obraz pokril z dlanjo prav lahko? Tak je ta gosposki svet!

Zdaj pa, če mi ga plačate še poliček, vam bom hvaležen; potlej bom pa šel, ker jutri moram zgodaj gnati na pašo. Povem vam, vaški kravar biti ni prelahko, ni prelahko! Bog se nas usmili, usmili!

Vidite, tako-le je bilo in tako je naše življenje, kakor ta-le poliček. Če je napolnjen, sem vesel, da je poln in ga bom pil; žalosten pa, da bode zopet prazen. Če je pa prazen, je žalost, da je prazen in veselje, da bo zopet poln, poln. Takole je naše življenje! Pa žalost, pa veselje vkljup! Tako vam pravim!

11.

M o j s i n !

Stari Anton Kimovec je bil ves čas svojega življenja velik revež na zemlji! Za svojim očetom je dobil podrto kočo in raztrgan laz tam gori na Rebri, da se je moral truditi in truditi, če si je hotel pridobiti vsakdanjega ovsenjaka.

Ko pa je stopil v sveti zakon, ga je naš gospod Bog udaril s tako žensko, da me je še sedaj groza, če se je spominjam. Pri delu mu